

هائیه موحد: | پیوند صنعت و دانشگاه در نفت؛ شعار یا عمل؟

****** وزیر نفت هفته گذشته بعد از دیدار با رؤسای دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی طرف قرارداد طرح‌های پژوهشی توسعه فناوریانه ۹ میدان نفتی، گفت: «رئیس انستیتو نفت دانشگاه تهران در این نشست خبر خوبی دادند، مبنی بر اینکه تعهد می‌کنند ضریب بازیافت نفت لایه سروک میدان آزادگان که هم‌اکنون حدود ۵ تا ۶ درصد است، حداقل ۱۰ درصد افزایش یابد.»

برنامه‌ریزی برای افزایش ۱۰ درصدی ضریب بازیافت بزرگ‌ترین میدان مشترک نفتی کشور در شرایطی که تنها یک درصد افزایش ضریب بازیافت هم می‌تواند در افزایش تولید این میدان تعیین‌کننده باشد، حقیقتاً خبر خوبی است، اما وجه بهتر این خبر، ثمربخشی همکاری صنعت نفت و دانشگاه است.

****** قراردادهای پژوهشی توسعه فناوریانه ۹ میدان نفتی، اواخر سال ۹۳ بین شرکت ملی نفت ایران و دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی منتخب کشور امضا شد و حالا پس از گذشت حدود پنج سال و گذراندن فراز و فرودهای بسیار، منتج به یافته‌های مطالعاتی امیدوارکننده‌ای شده است که از جمله آن، اثبات وجود قابلیت افزایش ۱۰ درصدی ضریب بازیافت نفت میدان آزادگان است؛ همان موضوعی که از سوی بیژن زنگنه مورد اشاره قرار گرفت.

****** در میدان آزادگان، افزون بر این نتیجه مطالعاتی، شرکت مهندسی و توسعه نفت اعلام کرده بر مبنای ارائه بیش از دو ترابایت داده طرح‌های توسعه آزادگان جنوبی و آزادگان شمالی از سوی این شرکت به انستیتو مهندسی نفت دانشگاه تهران، بانک اطلاعاتی جامع میدان آزادگان با قابلیت دسترسی سریع به داده‌های چاه‌ها و مخازن مختلف این میدان ایجاد شده است. بهبود نرخ تولید با ساخت مواد شیمیایی نانوپایه، کاهش گرانیروی نفت نیمه‌سنگین لایه سروک، شناسایی و تدوین نقشه ناهمگونی تخلخل و تراوایی لایه‌های مختلف میدان آزادگان و بهینه‌سازی توزیع مشخصات مخزنی و در نتیجه کاهش حفر چاه‌های خشک و کم‌بازده در این میدان، از دیگر دستاوردهای همکاری صنعت و دانشگاه در بزرگ‌ترین میدان مشترک نفتی کشور به شمار می‌رود.

****شرکت نفت فلات قاره ایران نیز چندی پیش با ارائه گزارشی از آخرین پیشرفت‌های طرح توسعه فناورانه میدان نفتی سروش با همکاری دانشگاه صنعتی سهند اعلام کرد بر اساس الگوی ارائه‌شده از سوی این دانشگاه، افزایش حداقل ۵۰۰ میلیون بشکه‌ای تولید جمعی نفت میدان سروش با اجرای روش‌های ازدیاد برداشت پیشرفته امکان‌پذیر خواهد بود. این برآوردها با پیش‌بینی استفاده از یکی از روش‌های تزریق CO2 یا پلیمر صورت گرفته و با تحقق آن، میدان سروش در استفاده از روش‌های ازدیاد برداشت ثالثیه پیشتاز خواهد شد.**

****از طرح توسعه فناورانه میدان دارخوین هم بشنوید که شرکت نفت و گاز اروندان از برنامه‌ریزی دانشگاه امیرکبیر برای بومی‌سازی تست ردیاب گاز در این طرح خبر داده و اعلام کرده این دانشگاه برنامه جامعی برای مطالعه، شناسایی و جلوگیری از رسوب آسفالتین و رفع آن در میدان دارخوین آماده کرده است. دانشگاه امیرکبیر، انجام مطالعات ژئومکانیک را نیز در میدان دارخوین پیشنهاد داده و مدلسازی مخازن ایلام و سروک دارخوین را هم در دستور کار دارد.**

****اما بخش قابل توجه طرح توسعه فناورانه ۹ میدان نفتی در شرکت ملی مناطق نفتخیز جنوب متمرکز است، چراکه ۶ قرارداد از مجموع این ۹ قرارداد، مرتبط با میدان‌های این شرکت است و حجم نفت درجای اولیه این ۶ میدان، کسر بزرگی از حجم کل نفت درجای اولیه میدان‌های مناطق نفتخیز جنوب را به خود اختصاص داده است. در مخزن آسماری میدان کوپال به همت دانشگاه صنعتی شریف، نانوذرات جدیدی سنتز شده؛ در میدان کرنج با استفاده از بانک داده‌های مخازن کربناته در دنیا که توسط دانشگاه آزاد تهیه شده غربالگری‌های اولیه روش‌های ازدیاد برداشت این میدان با استفاده از نرم‌افزار بومی APT-EOR صورت گرفته است؛ پژوهشگاه صنعت نفت ۳۲ چالش اساسی میدان اهواز و ۱۳ چالش اصلی میدان بی‌بی‌حکیمه را شناسایی و دانشگاه صنعت نفت نیز در مسیر شناسایی چالش‌های میدان گچساران بالغ بر ۴۰ پروژه دانشجویی تعریف کرده است. بررسی روش‌های مختلف ازدیاد برداشت متناسب در مخازن آسماری و بنگستان میدان منصوری نیز در دستور کار دانشگاه شیراز قرار دارد.**

****شرکت ملی نفت ایران در بخش اکتشاف نیز رویکرد پژوهشی را با جدیت دنبال می‌کند و مدیریت اکتشاف این شرکت تا کنون چند قرارداد پژوهشی کلان با هدف توسعه زیرساخت‌های علمی و فناوری در کشف منابع هیدروکربوری با دانشگاه‌های کشور امضا کرده است که شواهد حاکی از پیشرفت خوب و مطابق برنامه این قراردادهاست.**

****یادآوری این نکته خالی از لطف نیست که تلاشهای وزارت نفت در مسیر توسعه ظرفیتهای علمی کشور مسبوق به سابقه است. اقدام به ایجاد دانشکدههای مهندسی نفت در دانشگاههای تراز اول داخل کشور از حدود دو دهه قبل با حمایتهای وزارت نفت کلید خورد کرد که از جمله آن میتوان به ایجاد انستیتو نفت در دانشکده فنی دانشگاه تهران، ایجاد دانشکده مهندسی نفت در دانشگاه صنعتی امیرکبیر، تبدیل دانشکده مهندسی شیمی دانشگاه صنعتی شریف به دانشکده مهندسی شیمی و نفت، تبدیل دانشکده مهندسی دانشگاه شیراز به دانشکده مهندسی شیمی، نفت و گاز، ایجاد دانشکده گاز و پتروشیمی در دانشگاه خلیج فارس و کمک به راهاندازی رشته مهندسی نفت در دانشگاه سهند تبریز اشاره کرد. این ظرفیتهای علمی امروز مایه دلگرمی صنعت نفت است.**

****زنگنه در نشست اخیر خود با روسای دانشگاههای طرف قرارداد طرحهای میدانمحور، یکی از اهداف اصلی تحقق یافته در اجرای این طرحها را فعالسازی دانشجویان تحصیلات تکمیلی در بطن کار دانست. باید یادآور شد زیرمجموعههای وزارت نفت این هدف را از روشهای دیگری از جمله حمایت از شرکتهای دانشبنیان و استارتآپها، برگزاری مسابقات دانشجویی با محورهای نفتی و پشتیبانی از ایدههای خلاقانه دانشجویی هم دنبال میکنند. مدیر پژوهش و فناوری شرکت ملی نفت ایران میگوید «روابط ما با دانشگاهها و مراکز تحقیقاتی در برخی طرحها به قدری محکم شده که حتی اگر دانشگاه هم نخواهد پای کار باشد، نفت کوتاه نمیآید.»**

هائیه موحد